

Конкуруючі особистісні програми в рамках цього сценарію можуть вказувати на те, що поліцейський у критичний момент може перейти до тактики самостійного прийняття рішення, спрямованого на забезпечення раціонального результату.

Результати проведеного дослідження можуть стати основою для розробки і вдосконалення способів подолання напружених ситуацій у професійній діяльності поліцейських.

Список використаних джерел

1. Nassim Nicholas Taleb (2012). *Antifragile: Things That Gain from Disorder*. Random House. p. 430. ISBN 9781400067824.

2. Conkright, W. R., O'Leary, T. J., Wardle, S. L., Greeves, J. P., Beckner, M. E., and Nindl, B. C. (2021b). Sex differences in the physical performance, physiological, and psycho-cognitive responses to military operational stress. *Eur. J. Sport Sci.* 22, 99–111. doi: 10.1080/17461391.2021.1916082

3. Beckner, M. E., Conkright, W. R., Eagle, S. R., Martin, B. J., Sinnott, A. M., LaGoy, A. D., et al. (2021a). Impact of simulated military operational stress on executive function relative to trait resilience, aerobic fitness, and neuroendocrine biomarkers. *Physiol. Behav.* 236:113413. doi: 10.1016/j.physbeh.2021.113413

4. Nicole M. Sekel & Conkright, W. R. et al. Military tactical adaptive decision making during simulated military operational stress is influenced by personality, resilience, aerobic fitness, and neurocognitive function. *Front. Psychol.*, 08 February 2023. Sec. Cognition Volume 14 – 2023 | [<https://doi.org/10.3389/fpsyg.2023.1102425>].

УДК 159.923.2:351.741 «364»

Назарова Марина Миколаївна,

здобувач наукового ступеня доктора філософії
кафедри юридичної психології
Національної академії внутрішніх справ

Науковий керівник:

Кудермина Олена Іванівна,

завідувач кафедри юридичної Національної академії
внутрішніх справ психології,
доктор психологічних наук, професор

ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ОБРАЗУ «Я» ПОЛІЦЕЙСЬКОГО В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

У сучасних психологічних парадигмах Я-образ розглядають як головний чинник, від якого залежить саморегуляція індивіда, самоконтроль, особистісна та соціальна ідентифікація.

Доведено, що Я-концепція, Я-образ і власне «Я» є похідними від соціального досвіду й онтогенезу людини

Я-концепція – це стале і водночас змінне психічне явище, виникнення якого відбувається під час взаємодії особистості з соціумом у процесі психічного розвитку. Вона значною мірою впливає на весь життєвий шлях людини – від раннього дитинства до періоду старості. Спочатку Я-концепція залежить, безперечно, від зовнішніх чинників, проте згодом вона самостійно впливає на життя особистості. Від початку виникнення Я-концепція є активізуючим началом, що проявляється в трьох рольових функціях [4, с. 270]:

1. Я-концепція як засіб гарантування внутрішньої злагодженості. Низка психологічних досліджень опирається на принципи, згідно з якими особистість постійно прагне досягнення максимальної внутрішньої гармонії. Відчуваючи потребу у її досягненні, людина намагається вчиняти різні дії, які сприятимуть відновленню втраченої рівноваги. Істотним чинником відновлення внутрішньої рівноваги є думка індивіда про самого себе.

2. Я-концепція як трактування досвіду. Цей аспект Я-концепції засвідчує, що Я-концепція визначає характер індивідуального трактування досвіду, адже особистість здатна, на основі своїх уявлень про себе, не лише формувати свою поведінку, й трактувати власний досвід.

3. Я-концепція як сукупність очікувань. Я-концепція встановлює також очікування особистості, тобто її уявлення про те, що повинно відбутися. Люди, впевнені у власній значимості, очікують, що й інші ставитимуться до них у такий самий спосіб; вважаючи, що нікому не потрібні, нікому не подобаються, вони поведуться, виходячи з цієї ж передумови, або інтерпретують певним чином реакції навколишніх. Багато вчених вважає цей аспект базовим, розглядаючи Я-концепцію як сукупність очікувань [2, с. 18].

Проблема Я-концепції поширена у психологічних дослідженнях, оскільки є взаємопов'язаною із вивченням професійного становлення особистості фахівця. Розвиток особистості залежить і від професійного розвитку, основою якого вважають вміння приймати адекватні рішення стосовно себе, використовуючи власне пізнання. Самопізнання власного “Я” – процес творчий, наслідком якого є соціально-психологічна зрілість, уміння ефективно вирішувати важливі питання, долати життєві кризи [5].

Традиційно структуру Я-концепції розглядають у сукупності таких компонентів [1, с. 43]:

– *когнітивний* – уявлення про себе, свої навички, здібності, соціальну приналежність;

– *емоційно-оцінний* – основою є самооцінка як афективна оцінка уявлень людини про власну особистість; самооцінка передбачає такі підструктурні компоненти: позитивне чи негативне самоставлення людини; самоповага чи самозневага, почуття власної цінності або комплекс неповноцінності тощо.

– *поведінковий* – характерні поведінкові дії, тобто певна реакція, яка виникає через Я-образ та самооцінку.

Будь-яке уявлення особистості щодо себе не виникає без оціночного емоційного забарвлення. Навіть такі характеристики, які не належать до особистості людини (місце проживання, стать тощо), мають приховану оціночну характеристику [5, с. 23]. Джерелом виникнення цих оцінок є сама особистість, яка додає власну суб'єктивну інтерпретацію реакцій суспільства на її власні особливості, що виникли в результаті засвоєння протягом життя суспільних, групових та індивідуальних цінностей. Отже, власна оцінка людиною самої себе та судження про особистість з боку суспільства є основою виникнення самооцінки.

Виходячи з вищевикладеного розглянемо психологічні особливості образу «Я» поліцейського під час воєнного стану. Від початку повномасштабного вторгнення РФ на територію України кожний поліцейський стикнувся з екстремальними умовами несення служби.

Водночас, для розуміння особливостей діяльності поліцейських в умовах воєнного стану важливим є включення в предметне поле нашого дослідження два ключові терміни, а саме, екстремальна ситуація – це будь-яка подія, що спричиняє різку зміну нормальних умов життєдіяльності людини. Стресостійкість – це загальна якість особистості, яка характеризується здатністю протистояти стресовим факторам за період часу, який необхідний для організації нових умов, в яких даний стресор не буде загрозливим [3].

Розглядаючи структурні компоненти я-концепції через призму воєнного часу та з урахуванням екстремальної ситуації можемо охарактеризувати зміну власного сприйняття образу «Я». Таким чином, поліцейський потрапляє в ситуацію, що спричинює загрозу власному життю, життю близьких та оточуючих. Внаслідок чого з урахуванням особистісних характеристик та стресостійкості, необхідно уявлення про свої навички, вміння та здібності адаптувати до нових умов праці. Шляхом відсіювання тих вмінь, що не несуть користі для досягнення загальної мети, та покращувати ті навички й

здібності, що корисні для подолання труднощів в даний момент. В наслідок чого, когнітивний компонент я-концепції змінюється, формуються нові уявлення про себе та свої можливості.

В наслідок виконання соціально важливих завдань та справ поліцейський починає формувати нову самооцінку. Підвищується власна самоповага, почуття гідності. Оскільки під час виконання нових видів діяльності в умовах воєнного стану формуються власні внутрішні перемоги кожного поліцейського. Причиною-наслідковий зв'язок стає коротшим та значущим. Що дає змогу швидке накопичувати причини для гордості самим собою. Таким чином, воєнний стан та виконання покладених повноважень формують сприятливі умови в яких поліцейський, як особистість, може задовільнити потребу відчувати себе важливим та необхідним. З урахуванням цього, підвищується власна цінність перед самим собою. В ході тривалого виконання соціально значимої роботи емоційно-оцінний компонент стає більш сталим та з новими новоутвореннями.

З урахуванням змін когнітивного та емоційно-оцінного компоненту я-концепції, зміни відбуваються й з поведінковим компонентом. В наслідок формування нового уявлення про свої вміння та навички, відповідно змінюється поведінка, реакція на певні обставини та умови. Тобто, поведінкові реакції формуються відповідно до нового образу «Я» та за для підтримки його.

Поведінкова діяльність поліцейського починає формувати нові копінг стратегії для дії в екстремальних та стресових ситуаціях. Формуються нові установки та змінюється готовність до дій. Тобто, можна сказати, що те що на початку повномасштабного вторгнення було як зміна вже сталого образу «Я», з часом набуває адаптивного характеру діяльності й стає повноправною частиною уявлення про себе та своїх можливостей. Оскільки вже є сформовані стратегії поведінки для подолання перешкод в умовах підвищеної загрози життю.

Отже, зробимо висновок, в даному випадку допомога психолога складається з надання особистих консультувань та психокорекційних заходів. Проведення тренінгових занять з метою зниження рівня стресу на організм та психіку. Під час яких кожний поліцейський отримує дієві вправи для самопомоги по зниженню рівня стресу та зняття психоемоційної напруги. Супроводження та допомога психолога є важливим етапом формування цілісного «Я» поліцейського. Оскільки зміни особистості в умовах стресової та екстремальної ситуації відбуваються швидко та стрімко, адаптація до яких може спричиняти додатковий дискомфорт.

Список використаних джерел

1. Кон И. С. Категория «Я» в психологи / И. С. Кон // Психологический журнал. 1981. No 3. – С. 43–54.
2. Кочубейник О. М. Культурний еталон буття особистості та його вплив на Я-концепцію / О. М. Кочубейник // Проблеми загальної та педагогічної психології. Збірник наукових праць Інституту психології ім. Г. С. Костюка АПН України за ред. Максименка С. Д. – К. : Волинські обереги. – 2000. – Т. 2. – Ч. 3.
3. Крайнюк В.М. Психологія стресостійкості особистості : монографія/ В.М. Крайнюк. – К. : Ніка-Центр, 2007. – 432 с.
4. Налчаджян А. А. Я-концепция / А. А. Налчаджян // Психология самосознания: хрестоматия/ [под ред. Д.Я.Райгородского].– Самара: БАХРАХ-М, 2007. – С. 270–332.
5. Немов Р. С. Общие основы психологии / Р. С. Немов. – 2003, 4-е изд. – 688 с.

УДК 159.9:343.97:343.35

Повх Микола Миколайович,

аспірант кафедри юридичної психології
Національної академії внутрішніх справ

Науковий керівник:

Андросюк Вячеслав Георгійович,

провідний науковий співробітник наукової
лабораторії з проблем психологічного забезпечення та
психофізіологічних досліджень

Національної академії внутрішніх справ,

кандидат психологічних наук, професор

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-9106-2586>

ДЕТЕРМІНАЦІЯ КОРУПЦІЙНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ ЯК РІЗНОВИДУ НЕЗАКОННОГО ЗБАГАЧЕННЯ

Процес розвитку держави в Україні зумовлює необхідність подолання проблем, які суттєво пов'язані з зростанням рівня злочинності та її своєрідністю в умовах воєнного часу. В цьому зв'язку незаконне збагачення становить велику небезпеку для фінансового благополуччя в країні в усіх її сферах. Таким чином, є необхідність встановити чинники, які сприяють вчиненню цього виду правопорушень та опрацювати заходи його запобігання

Реформи, які проводились для того щоб протидіяти незаконному збагаченню не виявили ефективності. Зокрема, в Єдиному державному реєстрі судових рішень не зареєстровано